

עת"א 39692/10/19 - הישאם מרואן נגד הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש צפון

בית המשפט המחוזי בנצרת

11 נובמבר 2019

עת"א 39692-10-19 מרואן נ' הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש צפון

בפני	כב' השופט יוסף בן-חמו
העותר	הישאם מרואן
נגד	
המשיב	הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש צפון

פסק דין

בפני עתירת אסיר נגד החלטת הממונה אשר סירב לאשר לעותר לצאת לחו"ל במהלך תקופת ריצוי עבודות השירות.

העותר מרצה עונש מאסר של 4 חודשים בדרך של עבודות שירות שנגזרו עליו בתיק תעבורה 1541-03-15. תחילת ריצוי העונש 1.10.19.

נימוקי העתירה

העותר הינו בעלים של חברת בניה המעסיקה כ- 45 עובדים. החברה מייבאת חומרי בניה מטורקיה. העותר חייב לצרכי עבודתו לצאת לחופשות עסקיות קצרות בטורקיה כדי שיעשה משך תקופה ארוכה עד למועד תחילת ריצוי העונש.

העותר טוען כי נוכחותו הפיזית במפעלים ואצל הספקים בחו"ל - טורקיה בעיר איסטנבול הינה הכרחית. אין כל עובד אחר שיכול למלא את מקומו בתפקיד זה.

העותר פנה לממונה אך בקשתו נדחתה בנימוק: שלא נמצאה הצדקה חריגה כמתחייב מהחוק ומהקריטריונים שנקבעו. הממונה הפנה את העותר להוראות סעיף 151ח הקובע: "**עובד שירות לא יצא מן הארץ במהלך תקופת השירות, אלא באישור הממונה**" וכן תקנה 10.2 לתקנות העונשין, נשיאת מאסר בעבודות שירות, תשנ"ב - 2011 המונה רשימה סגורה של טעמים שבגינם ניתן להיעתר לבקשה: "**... לידה, שירות מילואים, ימי אבל, השבתת מקום עבודה וטעמים הקשורים למעסיק או מסיבה מיוחדת**". הממונה מציין בתשובתו כי לא ניתן לראות בבקשה כבקשה הומנית ויוצאת דופן שכן, התעניינות העותר בנכסים בחו"ל לשם השקעה יכולה להתבצע באמצעות אחר או להידחות עד

עמוד 1

לתום ריצוי העונש.

העותר טוען כי החוק והתקנות אינם שוללים את האפשרות להתיר לאסיר המבצע עבודות שירות יציאה לחו"ל לפרק זמן קצר, העותר מסכים ליתן ערבויות ככל שיידרש. העותר צירף מסמכים שונים התומכים בטענותיו בדבר מטרת היציאה וכן מסמכים המוכיחים שהוא יצא באופן תדיר מהארץ לצורך עסקיו בטרם תחילת ריצוי עבודות השירות.

העותר טוען עוד כי כלל ז' ל"כללים והוראות לעובד שירות - תנאי שירות ריצוי" איננו תואם את הוראות החוק ואת תקנות העונשין. כלל זה קובע שלא ניתן לאשר לעובד שירות פעיל, נסיעה לחו"ל בתקופת עבודות השירות.

המחוקק איפשר יציאה לחו"ל על פי שיקול דעת הממונה, במקרה זה הפעיל הממונה שיקול דעת לא סביר באופן המחייב התערבות.

המשיבה טוענת כי דין העתירה להידחות. לטענתה, תחילת ריצוי עבודות השירות נדחה מספר פעמים לבקשת העותר. הבקשה של העותר ליציאה לחו"ל מעת לעת לא נתמכה במסמכים ואסמכתאות כנדרש. המשיבה טוענת כי הרציונל העומד מאחורי האיסור ליציאה לחו"ל הוא החשש האינהרנטי להימלטות מן הדין. העותר החל אך לא מזמן את ריצוי עונשו וטרם היתה למשיב שהות לעמוד על מידת האמון שניתן לתת בו. **נוהל שב"ס 03-1008 "מניעת יציאה מהארץ לעובדי שירות - רישום בביקורת הגבולות"** מתווה את האופן והכללים להתיר באופן חריג יציאה. נקבע לא אחת בפסיקה שריצוי עבודות שירות איננה תכנית כבקשתך היא פריבילגיה שאיננה מובנת מאליה ואין לצפות כי הרשויות יטרחו טרחה אין סופית להלום את צרכי עובד השירות. המשיבה הפנתה לרע"ב **4982-14 זולנוב נ' מ"י ורע"ב 41-92 פלוני נ' מדינת ישראל**. ביהמ"ש קבע שבקשות של עובדי שירות לצאת את הארץ יענו במסורה, כשהתנאי העיקרי הוא שהעותר יוכיח כי אין שום אפשרות לאדם אחר מלבדו לבצע את הפעולה העסקית.

דין

החלטת הממונה מפנה לסעיף **1n51** לחוק העונשין בצירוף **נוהל 3-1008** המוזכר לעיל (להלן: **נוהל יציאה מן הארץ**)

סעיף 1n51 לחוק העונשין קובע "עובד שירות לא יצא מהארץ במהלך עבודות השירות אלא באישור הממונה". **סעיף 3.4** לנהל קובע "עובדי שירות מנועים מלצאת מהארץ במהלך ריצוי עונשם", כאמור לעיל, עם זאת במקרים חריגים כגון (מוות, קרוב משפחה מדרגה ראשונה/טיפול רפואי דחוף וכדומה) רשאי הממונה הארצי על עבודות השירות לשקול מתן אישור יציאה מן הארץ לזמן קצוב בזמן עבודות השירות.

תקנה 10(2) לתקנות העונשין קובעת:

**"הממונה, רכז עבודות השירות או מפקח רשאים
לאשר או להורות לעובד שירות להיעדר מעבודות השירות
(הדגשה שלי י.ב.) או להורות לעובד שירות להיעדר מעבודות
שירות ובלבד שישלים את עבודות השירות, בכל אחד מהמקרים האלה...
(2) מסיבה מיוחדת אחרת ובלבד שההיעדרות לא תעלה על 10 ימים רצופים."**

צודק בא כוח העותר בטענתו שכלל ז' "כללים והוראות לעובד שירות - תנאי שירות ריצוי"

איננו תואם את הוראות החוק. כלל ז' קובע:

**".. בתקופת ריצוי עבודות שירות, לא תתאפשר יציאה מהארץ (אלא אם קימת החלטת בית
משפט) עובד המבקש לצאת מהארץ מיד"**

הוראה זו אכן נוגדת את הוראות תקנות העונשין הקובעות שיכול עובד שירות יצא מהארץ באישור הממונה את
הוראות סעיף 1n51.

(ראה בעניין זה החלטה בעת"א (נצרת) 39600-10-17 אהמד מרואת נ' הממונה על עבודות השירות החלטה
מיום 13.11.17).

הפסיקה המנחה של בית המשפט העליון ברע"ב 1781-07 רביב נ' שב"ס פסק דין מיום 12.3.07 ורע"ב
10509-06 קובעים שאין לאפשר לאסירים, בין אם הם מרצים את עונשם בין כתלי הכלא ובין אם בעבודות שירות,
להפסיק את ריצוי עונשם כל אימת שיבקשו זאת ואין לאפשר לעובדי שירות להיעדר מעבודות השירות מטעמים של מה
בכך, אלא רק במקרים בהם קיימת סיבה מיוחדת לכך. היעדרות מעבודות שירות מסיבה מיוחדת תאושר במקרים
חריגים, כאמור. בפסק דין בבג"צ 10509-06 החלטת כב' השופט גרוניס מיום 4.2.07 בסעיף 4 להחלטה נכתב "...
אכן מטבע הדברים פחותות המגבלות המוטלות על עובד שירות ביחס לאסיר רגיל, אולם עודנו אסיר הוא,
המרצה את עונשו. אין מקום לאפשר לאסירים, בין אם מרצים הם את עונשם בין כתלי הכלא ובין אם
בעבודות שירות, להפסיק את ריצוי עונשם אך ורק מן הטעם שהתעורר להם צורך ענייני דחוף. אין זו כוונתו
של סעיף 2.10 לתקנות..."

בתי המשפט הדגישו את החשיבות של ריצוי רציף של עבודות השירות ושאינו להופכן ל"תכנית כבקשתך". קיימת
חשיבות מבחינת האינטרס הציבורי לכך שנאשם שנדון לעונש מאסר וניתנה לו פריבילגיה לריצוי עונש המאסר בדרך של
עבודות השירות, שירצה את עבודות השירות בקפדנות וברציפות אלא אם יש סיבה מיוחדת לאפשר "הפסקה".

ואולם, לעניות דעתי, יש מקום לאבחנה בין יציאה לחו"ל הגורמת להפסקה של עבודות השירות הרצופות, לבין יציאה
לחו"ל שאיננה גורמת להפסקת העבודה.

כאשר אין מדובר בהפסקת עבודות שירות, הרציו העומד מאחורי האיסור לצאת לחו"ל איננו קיים.

אין ספק כי קיים שוני מהותי בין מי שמרצה את עונשו מאחורי סורג ובריה, לבין מי שמרצה את עונשו בדרך של עבודות שירות. לא הרי ההגבלות המוטלות על אסיר כהרי הגבלות המוטלות על עובד שירות שהן פחותות בהרבה. בעוד שאדם המרצה עונש מאסר בפועל נשללת חירותו לחלוטין (24 שעות ביממה) וכתוצאה מכך, כחלק משלילת החירות נגזרות המגבלות המוטלות עליו - הוא איננו יכול להתהלך חופשי והוא גם איננו יכול לצאת לחו"ל למרות שמדובר בזכות שהיא חוקתית אך היא מוגבלת לאור המאסר שנגזר, שלילת החירות נדרשת. לעומת זאת, אדם המרצה עונש של עבודות שירות הוא נשאר בן חורין, הוא כפוף לחובתו לבצע את הוראות השירות בהתאם לכללים ולהוראות הממונה בדבר ריצוי עבודות שירות, ככל שהדבר קשור לאופן ביצוע עבודות השירות ובפרקי הזמן והשעות שבהן הוא מרצה עבודות שירות. אולם בשאר חלקי היום, לאחר שסיים את עבודת השירות במקום העבודה, וכן בסופי שבוע בהם לא מרצים עבודות שירות, הנאשם המרצה עבודות שירות הוא בן חורין לכל דבר ועניין (בכפוף למגבלות המתחייבות מעצם היותו עובד שירות).

חיזוק לגישה זו ניתן לראות בהוראות תקנה 10 הקובעת את מסגרת השיקולים שעל הממונה לשקול כדי "... לאשר או להורות לעובד שירות להיעדר מעבודת שירות...".

אכן, סעיף 1n51 קובע שעובד שירות לא יצא מהארץ במהלך תקופת עבודת השירות אלא באישור הממונה. אך נראה שסמכות זו ניתנה לממונה לצורך הבטחת ביצוע עבודות השירות באופן תקין ורציף אך לא לצורך הגבלה שאיננה נדרשת כדי להבטיח את ביצוען הרציף והתקין של עבודות השירות.

ברע"ב 3511-18 מדינת ישראל נ' זאב שמר קובעת כב' השופטת י. וילנר בעמ' 6 סעיף 9 פסקה שניה "...ענין בהסדרים החקיקתיים השונים מעלה כי הן תקנה 10.2 לתקנות העונשין והן סעיף 1n51 לחוק העונשין בצירוף סעיף 3.4 לנוהל יציאה מן הארץ דורשים מהממונה אשר דן בקשת עובד שירות להיעדר מעבודתו (הדגשה שלי י.ב.) לבחון את נסיבותיו הפרטניות של העובד ולקבוע האם הן מצדיקות חריגה מן הכלל והיענות לבקשתו...". בפסק הדין האמור דחתה כב' השופטת וילנר את ערעור המדינה על החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה, כב' השופט שפירא בעת"א 55329-03-18 מיום 25.4.18 שקיבל את עתירתו של המשיב נגד החלטת הממונה על עבודות השירות אשר דחה את בקשת המשיב לאפשר לו חופשה מיוחדת לצורך חתונתו שאמורה להתקיים מחוץ לישראל במהלך ריצוי מאסר בדרך של עבודות שירות. בית המשפט קיבל את בקשתו של העותר שם ואישר יציאתו מהארץ לצורך חתונה מיום 12.5.18 עד יום 25.5.18 דהיינו יציאה שחלקה הניכר הוא במהלך התקופה שבה הוא אמור לרצות את עבודות השירות, דהיינו יציאה שיש בה כדי להפסיק את עבודות השירות לפרק זמן של 8 ימים.

לפיכך, כאשר מדובר ביציאה מן הארץ בסופי שבוע בימים ובשעות שבהם הנאשם איננו מרצה את עבודות השירות וככל שלא קיים חשש לכך שהיציאה מן הארץ תגרום לעובד השירות לברוח מהארץ ולהימנע מקיום ביצוע עבודות השירות, הרי שהנטיה תהיה לאפשר לנאשם לצאת לחו"ל לאותם פרקי זמן, ככל שיש שיקול המצדיק זאת.

אינני מסכים לטענה לפיה קיים חשש אינהרנטי להימלטות מהארץ ולהימלטות מאימת הדין כאשר מדובר בביצוע עבודות

שירות.

לא למיותר לציין, כי בצד הטלת עונש של מאסר בדרך של עבודות שירות אין מקום להקשות על הנאשם, מעבר לנדרש. **ברע"ב 4982-14 זולנוב נ' שב"ס** מצוין כי ביצוע מאסר בדרך עבודות שירות "... הוא בבחינת פריבילגיה שיפוטית ואינו מובן מאליו. הוא נגזר לאחר בדיקת התאמה בעקבות החלטה שיפוטית, ועל דרך כלל למען תכלית שיקומית (הדגשה שלי י.ב.), אך לעיתים גם בנסיבות אחרות..." רע"ב 8056-15 אליאור אוטמזגין נ' שב"ס מפי כב' השופט הנדל נקבע כי ביצוע עבודות השירות הינה "...פריבילגיה המאזנת בין הצורך להטיל על הנאשם עונש של מאסר בפועל לבין הרצון לסייע בשיקומו, בנסיבות מתאימות..."

נראה, על פי ניסיון העבר ועל פי המסמכים שהומצאו, כי יציאתו של העותר לחו"ל הינה חיונית לצורך המשך ניהול תקין של עסקיו.

מתוך עיון בהחלטת הממונה, לא נראה שהשיקול שהביא לסירוב לאישור היציאה מהארץ הינו חשש מהימלטות מאימת הדין.

יתר על כן, נדמה לי שככלל ובמיוחד בנסיבות העניין שבפנינו, החשש להימלטות מאימת הדין הינו חשש תיאורטי מדי. מדובר בבעל עסק שניהל את ההליך הפלילי במשך שנים, נכנס ויצא מן הארץ באין מפריע וגם לאחר שנידון לעונש מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות, הוא יצא בהסכמה ובמסגרת החלטות שיפוטיות את הארץ לפחות פעמיים. לעותר עסק המעסיק כ- 45 עובדים. מתוך עיון בפלט היציאות והכניסות מהארץ שהוגש כתמיכה לבקשה עולה שהעותר אכן יצא כדבר שבשגרה ולעיתים מספר פעמים בחודש לחוץ לארץ - לטורקיה לצרכי עבודתו.

העותר כאן מצהיר שהיציאה תהיה שלא על חשבון ימי עבודות השירות אלא רק בסופי השבוע לפרקי זמן קצרים באופן שלא יפגעו ברציפות של עבודות השירות. לאור חשיבותה של זכות האדם להתהלך חופשי ובכלל זה לצאת ולבוא מהארץ ואליה, נראה לי שהנימוקים והמסמכים שהביאו את העותר לבקש לאפשר לו להיעדר, שלא בימי ריצוי עבודות השירות מהארץ, בסופי שבוע מפעם לפעם, במועדים שעליהם הוא יודיע מראש לממונה, מצדיקים מתן אישור של הממונה.

החלטה גורפת של הממונה שלא לאפשר יציאה מן הארץ במהלך ריצוי עבודות השירות איננה סבירה ואין לקבלה.

כיון שכך, אני מורה על קבלת העתירה. העותר יעדכן את הממונה על עבודות השירות לפחות 5 ימים לפני המועדים שהוא מבקש לצאת לחו"ל ובכפוף לכך שיפקיד ערובה מתאימה להנחות דעתו שלה ממונה להבטחת חזרתו ארצה, יש לאפשר לעותר לצאת מהארץ לצרכי עיסוקיו, ככל שהיעדרותו לא תפריע לביצוע הרצף של עבודות השירות

ניתנה היום, י"ג חשוון תש"פ, 11 נובמבר 2019, בהעדר הצדדים.